

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Babay József*

Cím: *Óbuda kincsei*

Forrás: *Magyarország*

Osztályozás

902.6

Hely

Idő

" 3 "

Személy

Helyszám

Babay József riportja:

Óbuda kincsei

A *Magyarország* sorozatos cikkei — amit őszinte örömmel regisztrálunk — nemcsak a historikusok és a tudósok körében keltettek egyre mélyülőbb érdeklődést kincses Óbuda multja s a föld évszázadokat őrző keble alól elő-előbukkanó műemlékek iránt, de saját kisebb birodalmunk, *legendás otthonunk* kutatóivá váltották e hatalmas multu város lakosságát is.

Megemlékeztünk már arról, hogy a mai *Bohn-féle* téglagyár helyén állott a klarisszák pompás kolostora, amelynek falai közé helyezték örökvasárnapon sirba *Erzsébet királynét, Nagy Lajos király édesanyját. Megtalálták a téglagyár építéskor ezt a klastromot és kápolnát, de munkácsáknak porlasztották szét a megcsonkított kezű királyné csontjait. Mi volt az oka ennek a rop-*

pant történelmi és kegyeleti veszteségnek? A hozzánemértés és a közöny...

Cikkeink nyomán Óbuda lakossága reáérvült arra, hogy városának minden talpalatnyi földjén egy talpalatnyi történelem piheg. Ha eltekint Aquincum felé, vagy elvezet utja az Árpád-malom melletti Árpád-forráshoz, vagy tán ott bolyong Fehéregyháza romjai körül, gondolatai önkénytelenül idézik a mul-

lat, képzelete fehér mezejére olyan alakok lépnek, mint *Anonymus*, mint a tógás rómaiak, vagy sisakos *legionáriusok* s ha a magyar histórián mereng, *királyok és királyasszonyok* kísértik... Az óbudaiak tehát kezdenek körülnézni házuk táján. És napról-napra több és több, eddig talán meg sem látott dolgot vesznek észre, amelyek pedig gyermekkoruk óta ismerőseik...

Tudjuk, hogy a szomorú közöny miatt felbecsülhetetlenül sok műkincs pusztult el Magyarországon. Amíg Franciaország, Anglia, Róma, Velence, Nürnberg, Bécs és ki tudná felsorolni, mennyi európai ország és város féltékenyen ápolta, vigyázta, rajongva őrizte, sőt kutatatta műkincseit évszázadokon át, addig a szomorú 17., 18-ik magyar század engedte a vihar, a szél, a csákány őrlo malma alá várainkat, városainkat, ó-szobrainkat és templomainkat. A főváros közelében hirdetik építészeti kultúránk egyik koronájaként a magyar hatalmat, a „*Notre Dame hugának*“, a zsámbéki templomnak romjai. Tudjuk, hogy a legszebb faragású kövek, oszlopok, márványcsipkék, boltzatvállak a parasztházak falai közé vándoroltak — kötő- és erősítőanyag. *Gatterer Ferenc*, az óbudai Árpádház-világ lelkes

kutatója sóhajtott efl így, a III. kerület utcáit bolyongva.

— Uramisten, mennyi kincs lehet bevakolva ezekbe a földbe süppedő házacskákba. Zokog a lélek utcák során — sehol egy emléktábla, sehol egy jel, hogy milyen fénylő dicsőségű mult lobog itt lépésről-lépésre...

Most aztán, végre, felfigyelt maga a város is.

Sűrűn érkeznek hozzánk levelek. Valamennyiből kincses és eltaposott multunk iránt érzett rajongás csendül ki.

Vass Béla nyug. postafelügyelő gyűjött maga köré lelkes, Óbudát-lakó és szerető gárdát. És kutatják önhelyük töveit, küszöböket, falaikat, a kertből napfényre vándorló ó-émlékeket, amelyek között máris számos figyelemre méltó lelet van.

Vegyük sorra őket.

A kálvinista templom alatti romok a *Viscelli-utca*, a *Kálvin-utca*, a *Kiskorona-utca* és a *Lajos-utcai* háztömbökbe vannak beépítve. Ennek bizonyítékául szolgáljanak a következő tények:

I. A *Kiskorona-utca* 80. szám alatt az itcai fronton lehullott a vakolat. Így ünt napvilágra egy építőkőként felhasznált, mészkőből faragott, gyönyörű, viágos ornamentikájú kőlap. (Klein-lakás ablaka alatt.) E ház udvarában pedig a Kecskés-lakás előtti járda ugyancsak művészi gonddal hasított kőlapokkal van borítva.

II. A *Kiskorona-utca* 88. számú sarokházban, az udvar jobboldalán, arccal a földre fektetve, faragott, hatalmas, figurális vörösmárvány. *Csatornának* használgák jelenleg.

III. A *Lajos-utca* 181. számú ház kapujának küszöbe ugyancsak egy remek diszítésű kötöredék.

IV. A *Lajos-utca* 179. számú háznak *Zsigmond Istvánné* által lakott lakása egyik falában egy 50 cm. magas, féldomborművü kőfaragvány van beépítve. A *dombormű Herkulest ábrázolja*.

V. Többévszázados ház lehet a *Lajos-utca* 173. szám alatti. Az udvarban nem csupán az ajtók, de az ablakok is időálló *vasajtókkal* vannak ellátva. Ennek a háznak a Dunára is van egy kapukijárata. A hátsó udvar sarkán egy gyönyörű művü kis vörösmárvány oszlopszelet árval...

VI. A *Kálvin-utca* 10. számú ház hátsó udvarán, a tetőlefolyó-cső alatt másfél méter hosszúságú, nagykaliberű, teljesen ép *kőcsatorna* fekszik. Ugyanilyen, körülbelül egy méter hosszúságú *kőcsatorna* van a *Kiskorona-utca* 43. számú ház udvarán is, de sérült állapotban.

VII. A *Kálvin-utca* 12. számú ház első udvarában a járda két oldala negyedkörívü, remek kőlappal van szegélyezve. A *kisudvarban* pedig egy kiskaliberű, szép-mivü *kőcsatornát* találtunk. Ugyanitt igen-igen régi *örllökő* hever. Az egyik, itt-lakó öreg néni szerint úgy ötven évvel ezelőtt használták is a háziak — kukoricadörzsölőnek...

VIII. A *Kiskorona-utca* 82. számú ház udvarában, *Streim* Zsigmondné ajtaja előtt, a kiskert közepén diszlik egy kőből faragott szenteltvíztartó... Medencéjében nvaron virágok nyilnak.

IX. A *Kiscelli-utca* 11. számú és a *Lajos-utca* 183. számú házak *udvara* faragott, hatalmas kőlapokkal vannak kirakva. Ugyanigy a *Kiskorona-utca* 18. számú ház *kapualja* is.

X. A *Kiskorona-utca* 35. számú ház udvarának gyalogjárdái *hőfehér*, lapos. szépivű, nemeshasítású kövek.

XI. A *Lajos-utca* 164. számú ház kertjében, szemközt a 2. ajtószámmal, a *virágtartó-disz*: egy gonddal faragott, csatornakifolyó-vályu.

XII. A *Kiskorona-utca* 62. szám alatt egy 50 cm. magas és 46 cm. széles *kőmozsár* van özvegy *Küller* Istvánné udvari ajtaja elé állítva. Ez az óriás-mozsár feltűnően hasonlít a turkesztáni turkok által mai nap is használt *gabonatörő-mozsarakhoz*.

XIII. A *Kiskorona-utca* 78. számú ház hátsóudvarán egy egész kert van körül szegélyezve régi, feltűnően szép *kőpárkányokkal*...

Folytassuk a saját kis földjüket, házuk falát, de ugyanakkor lassan-lassan minden talpalattnyi utat vizsgáló lelkes óbudaiak adatait.

I. A *Bécsi-uton*, a *Bohn-féle téglagyár*

kerítésfala mentén, árok húzódik. Az árok hidja: műtörténelem... Hatalmas, terhet bíró, időt álló, csiszolt mészkőlap. A *klarisszák templomának romjaiból* kerülhetett ide. A *kőlap oszlopfejparkányzat*, három oldala ugyanis *parkányzatnak van faragva*...

II. A *Bécsi-ut* és *Zay-ut* sarkán (az *Arpád-malom* közelében), egy *Szalkay* nevű kötélgyártó udvarán *vörösmárványból* „esztergált”, hatalmas hajókikötő-oszlop van felállítva... Lehet, egy időben *paripák kantárjának* kötöző-cöveként szolgált.

III. A *Raktár-utca* 34. számú ház udvarán *kézimalom-örölkő* és *kőmozsár* van kiállítva. A háztulajdonos szerint a hátuk mögött elterült temetőből kerültek ide ezek a mesterség-kövek.

És most egy döbbenetes érdekességű megfigyelés, illetve megállapítás. Tehát, hogy pontosak legyünk: IV. A *Vörösvári-ut* 86. szám (volt *Haszmann-féle ház*), *fundamentuma* egy római *kőkoporsó* ra van ráépítve...

Igen fontos dolgokra deríthet napvilágot ez a kettős fundamentum... A *koporsó az eredeti helyén van*. Tizenhárom lépcső vezet innét a *Flórián-téri* II. római segédlegió gőzfürdőjéhez. Ha megállapítják, milyen a *kőkoporsó* mélysége, pontos szintezést lehet készíteni.

„Saját szememmel láttam — írja *Vass Béla* Óbudáról —, hogy a *Bohn-téglagyár* udvarán még 1906-ban is több diszes faragású, reliefes *kőkoporsó* hevert. Hova lettek? Hova tűntek? Mészkőből voltak, talán csak nem nyelték el valamennyit a gyár kemencéi?”

Reméljük, nem. Utánajárunk és felkutatjuk. És e hasábokról üzenjük a történelmet szerető és multunkat tisztelő óbudaiaknak, hogy adataikat eljuttatjuk illetékes fórumokhoz.